

„EDINOST“

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

„Edinost“ stane:

za vse leto gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za polu leta 4.50 .
za četrt leta 2.25 .
Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 5 nov., v Gorici in v Ajdovščini po 4 nov.
Na naročbe brez priložene naročilne se upravištvo ne osira.

EDINOST

Oglaš in oznanila se račune po 8 nov. vsakega v petito; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.
Poslana, javna zahvala, osmrtnice itd. se račune po pogodbi.

Vsi dopisi se pošiljajo upravištvo v ulici Carintia št. 25. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročilno, reklamacijske in inserate prejema upravištvo v ulici Carintia 28. Odprte reklamacije so prosto poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

*V Edinost je meč.

Vabilo na naročbo.

Ob koncu prvega četrletja opozorujemo vse one naročnike, ki so z naročilno na dolgu, da jim bomo — dasi neradi — list vstavili, ako ne store svoje dolžnosti. Vse druge naročnike pa prosimo, da o pravem času ponove naročbo, da ne bomo imeli nepotrebnih sitnosti.

Cena listu je:

za vse leto gl. 6.—
za pol leta gl. 3.—
za četrt leta gl. 1.50

Administracija „Edinosti“.

Prava beseda o pravem času.

Mnogokrat se mej našim ljudstvom čujejo pritožbe, da sinovi, vrnivši se od vojakov, neso več isti, kakor so bili pred odhodom svojim iz očetove hiše. Ljudje naši tožijo, da vojaška suknja mladeničem v dvojnem pogledu do cela premeni njihove nazore: o delu in o verstvu. Na dom vrnivši se Marsovi sinovi se ne poprijemljejo priprostega kmečkega dela — tako se glase pritožbe — istim veseljem, kakor nekaj: nekako sramujejo se tacega dela in iščejo si drugod, daleč od očetovega doma, vsakdanjega kruha. Ne bi bilo težko dokazati, kolika škoda da se godi po tej razvadi našemu kmetijstvu — tej glavnej opori naroda slovenskega. Ali to nij namen denašnjemu članku.

Obrnimo se k drugemu delu pritožeb, ki se tičejo verskega čutstva. O tem smo hoteli danes govoriti. Težko bi nam bilo, ako bi s temi vrsticami koga razžalili, ali pripoznati nam je, da so tožbe naših slovenskih očetov glede precejšnega dela pri vojakih služivših mladeničev povsem opravičene. Pripoznati nam je, da nam v domovino vrnivši se vojaki prinesejo čudne nazore o javnej moralni in pravni, kateri nazori se nikakor ne strinjajo z nazori, lastnimi skupnosti slovenskega naroda v tem pogledu: ampak dijametralno nasprotni so jim. Za nas Slovence je ta prikazen tem žalostnejša, ker je notoriška, obče opaževana istina, da prične mladenič v istem trenutku mrziti narodnost svojo in jezik svoj, ko je pričel mrziti verski čut. Torej velika škoda v dvojnem pogledu. Oprostite nam mladeniči! Položite roko na srce in odgovorite nam prav odkritosrčno: ni-li res tako? Da, res je tako! In da je tako, priča nam istina, da so celo najvišji krogi obrnili pozornost svojo temu zlu in da zahtevajo, da se verski čut v našej armadi odslej skrbnejši goji, nego se je do sedaj godilo. Najuglednejši vojaški list „Reichswehr“ piše v svojem velikonočnem članku:

„Se zvonikov lin govore velikonočni zvonovi do vernega krščanstva, oznanjuj vstajenje Izveličarjevo in opominjajoč nas na dolžnosti naše do Odrešenika in njegovih naukov. Ti velikonočni glasovi, ki so celó odrevenelo dušo jednega Fausta doveli do slutnje, da je neka višja moč nad nami vsemi, katera posega v življenje naše in dviga dušo našo, da teži po višjem, blažjem — ti glasovi vzbujajo glasen

odmev v prsih vernikov in navajajo duh naš do pobožnosti in srce naše do samospoznanja.“

List bavi se potem z vprašanjem, ali sta pobožnost in strah božji v našej armadi taka, kakor bi se smelo in moralo pričakovati. Rečeni list nam da jasen in odločen odgovor, da ne. Zatrdi sicer, da je nasprotnik one hlinljive pobožnosti, katera se nam kaže le v zvanjnostih; ali nadaljuje: „Imenujmo stvar s pravim imenom: Sramujemo se obiskavati cerkve, sramujemo se v roke vzeti krščanski nauk, postiti se ali moliti, in to le iz jedinega vzroka, ker menimo da je nedostojno, v vojaškej suknji vršiti verska opravila, in ker menimo, da sti sablja in rožni venec nezdružljivi stvari. Prevladuje nas preveč tista strahopetna sramožljivost, katero nam je v kri vcepilo iz vsega norec brijoče prostomiselstvo. In uprav nam vojakom bi nam moralo biti v ponos, da se — ne ozirajoč se na smešenja prostomislecev — očitno pripoznamo k našej veri. Uprav vojaku pristoji, da se možko pozene za svoje prepričanje in svojo vero. Ako se sramujemo stopiti v cerkev ali se prekrižati — boječ se, da ne bi postali smešni — je to poniževalna hinavščina. Nikakor ni smešno, ako verujemo v jednega Boga in ako v molitvi dvigujemo dušo svojo do Njega. Oni, ki so nas učili, da je to smešno, storili so nam prav slabo uslugo. Pobožnost in božji strah nam nista potrebna samo v silah in nevarnostih vojne, ampak tudi v nadlegah miru, kajti božji strah je prava podlaga podredjenju svoje lastne volje postavam in ukazom, katero poudredjenje je začetek in konec vojaških dolžnosti. Morda še nikoli ni moderna vojska tako živo potrebovala prave vere, nego danes, ko se duh socijalne nepokornosti širi po vsem javnem življenju. Ako trde, da socijalno vprašanje ne bi se bilo nikdar razširilo do tako strašnih dimenzij, ako bi ne bili prišli časi, ko so s posebnim veseljem podirali vse verske nasipe — moremo tem bolj trditi, da odvisi obstoj disciplinovitih armad od tega, v koliko da se je v vojski razširil strah božji.“

V naslednjem odstavku trdi „Reichswehr“, da se za gojitev verskega čuta v armadi veliko premalo stori. Malo zahteva naš službovnik v tem pogledu, ali še isto malo vrši se le polovičarsko in netočno. Konečno pa vzklikne: „Zadnji čas bi bil, da bi se očitno zavzeli za širjenje strahu božjega v vojski. Misli te vzbudili so v nas velikonočni zvonovi, katerih glas doni po pomladanskem vzduhu, dvigajoč in svareč. Kdor se more temu posmehovati, naj tako stori. Ali na vse zadnje je to zasmehovanje le ironija samega sebe.“

To je bila prava beseda o pravem času. Vidite, slovenski mladeniči: tako mislijo najvišji vojaški krogi, katerih organ je list „Reichswehr“, tako misli Najvišji vaš vojskovodja. Slušajte ta glas, uvažujte ga za dobo vaše vojaške službe in uvažujte ga za vse vaše življenje. Ako to storite, ne bode vas nikdar več zadela sramota, da bi vas smatrali — kar se je do sedaj prepogostokrat dogajalo — okuževalci naroda slovenskega v pravstvenem in narodnem pogledu.

Imejte pred očmi večno resnico: da vera in delo nista sramota. A misliti morate poleg dela za vsakdanji kruh tudi na delo za duševni napredek naroda našega.

Politični pregled.

Notranje dežele

Umrl je Solnograški knezozadškof Eder.

Po raznih kronovinah vršile se bodo letos deželnozborske volitve. Važnost teh volitev je velika, ker jih je smatrati kot predigr državnozbornim volitvam; osobito pa radi tega, ker bodo te volitve uplivala na odločila vlade glede prihodnjega nje postopanja. Vladi bodi služile te volitve v nekako merilo o vladajočem mišljenju in o političkem položaju sploh. Ni dvombe, da bo nemško-liberalna stranka napela vse svoje žile, da si ohrani vsaj dosedanjo posest ter takim načinom vzdrži fikejjo, da je ona zastopnica večine javnega menenja. Toda upajmo, da bodo tudi naši sobojevniki napeli vse žile, da se enkrat konec stori anomaliji, da je manjšina prebivalcev države naše absolutna gospodarica večini.

Dne 11. aprila so se je Moravski deželni zbor v kratko zasedanje. Jedini predmet obravnavanja bode namenovano devetmilijonno deželno posojilo.

V drugej polovici meseca maja bodo ministrska posvetovanja pod predsedništvom cesarjevim o predlogah, ki se imajo predložiti delegacijam.

Znano je, da je vlada zavkazala stroge naredbe proti vsem pojavom Mladočehov proti češko-nemški spravi. Mladočehi so seveda hudo razjarjeni, a tudi odlični Staročehi dr. Mattuš izrekel je obžalovanje svoje na teh naredbah, ker meni, da taka strogost in zatiranje lahko vzbudi sum, da je rečena sprava narodu češkemu res nevarna. Nadalje je menil rečeni staročehski poslanec, da bodo imeli Staročehi marsikako sitnost, braneči dognano spravo. Velika pogreška dra. Riegra in tovarišev je bila, da neso takoj protestovali proti postopanju vlade.

Dvomljivo je še vedno, bodo-li nemški konservativci glasovali za odpis dolga Gališke zemljišne odveze. Odlični konservativni list „Grazer Volksblatt“ piše o tem predmetu: „Vprašanje Gališkega zemljišno-odveznega dolga se bode rešilo vsakako v tem zasedanju, a menda ne z darom 100 milijonov Poljakom. Res je, da je bila Avstrija tretja v zvezi, ko so zrušili kraljestvo Poljsko, toda to ne bi bil pameten vzrok, da bi se dala po njih ugonobiti, ugodivši njih zahtevam do naših žalostnih financ.“

Mi nismo posebni prijatelji Poljakov, obsojali smo premnogokrat njih separatizem in umazan egoizem, a v tem slučaju moramo izjaviti, da se ne da kar o daru 100 milijonov govoriti, kakor dela „Grazer Volksblatt“. Poljaki imajo namreč že od leta 1848 pisano pravico v žepu, da se jim ta dolg odpiše. Pomislite je

treba, da so posestva vsled podedovanja ali prodaje prešli v peto, šesto last. Kako bi se moglo tedaj zahtevati, da sedajni gospodarji, ki so pred toliko in toliko leti zemljo pošteno plačali, še enkrat isto zemljo odkupijo?! Pa še nekaj: „dar“ ta nema za državo našo nikake vrednosti, ker bi ga itak ne mogla nikdar iztirjati.

Volitve za srbski kongres neso po Ogrskem tako ugodno izpale, kakor po Hrvaškem. A temu se ne smemo čuditi, ker je bil tam pritisk izvestno neprijetno še silnejši. Kongres se bode šel v Karlovcu dne 24. aprila. „Branik“ prinesel je o volitvah članek, v katerem opisuje silni pritisk vladnih organov proti „narodnej stranki“. Vladi je došlo na dobro, ker so radikalci postali drzni, meneč, da morejo sami zase priboriti večino. Narodna stranka bila je obkoljena od dveh sovražnikov. In vendar je zmagala. Pokazala je, da še živi in da se jej ni bati protivnikov. Dan volitve jo pokazal, da je zavest v narodu še živa.

Vnanje države.

Italijanski prestolonaslednik potuje. Ruski car je zaukazal, da se visokega gosta povsodi vzprejme najpristrénejše; izrekel je željo, pozdraviti ga kot gosta v Moskvi in Peterburgu. Princa čaka v Odesi poseben dvorni vlak.

„Odjek“ slavi spomin petinsedemdesetletnice osvobojenja Srbske od turškega jarma. Ta list piše: „Hvaležno se spominjamo svojih junaških prednikov, ki so izvojevali svobodo domovini svoje, prebivšej stoletja v robstvu nevernikov, da vidi današnji naraščaj povest o svojih prednikov požrtvovalnosti in ljubavi do svobode in da ve, da v tih leži moč za izvršitev vekovne njega naloge.“

„Pester Lloyd“ pišejo iz Berlina: Novi nemški državni kancelar Caprivi in avstrijski minister vnanjih zadev povedala sta si pismeno svoji menenji. Ti menenji kažeti, da vlada popolno sporazumljenje mej obema državnikoma glede vsih zvezno politiko tikajočih se vprašanj, da torej ni niti misliti na premembo stvari. Dopisovanja so pokazala, da je orijentna politika Avstrije tudi zdatna podpora nemških interesov in da tudi tako ostane. Kakor je Bismarck, tako smatra tudi Caprivi popolno samostojnost te politike kot prvi pogoj zveze. V enakem zmislu bili so pisani dopisi mej Caprivijem in Crispijem.

Iz Italije iztirali so dva časnikarja — jednega Francoza in jednega Nemca — radi pregreška proti postavi o javnej varnosti. In pri nas?! Tudi pri nas bi trebalo spokati marsikakega podanika družih držav, ki šeuva proti domačim, državi zvestim narodom. Ti ptujci so pri nas glavna podpora razjedajočih elementov.

DOPISI.

Iz Cerkna 24. marca. [Izv. dopis.] (Občinsko starešinstvo. — Volitve.) Prav in resnično je opisal gosp. dopisnik s Cerkljanskega v 103 št. „Edinosti“ pret. leta naš slavni cestni odbor

in njega delovanje, oziroma njega nebriznost. Ker pa je ob enem slavni cestni odbor tudi v občinskem odboru, naj mi bode dovoljeno, da tudi o tem nekoliko pregovorim v Vašem cenjenem listu.

Cestnega odbora delovanje vrši se na zunaj, občinskega odbora pa na znotraj; tedaj nebriznost na zunaj, nebriznost na znotraj. Kjer pa je nebriznost, je navadno tudi dolg, ker to dvoje je tako tesno združeno, da si eno brez drugega še misliti ne moremo.

Čudno se bode morebiti marsikomu zdelo, kateri kolikaj pozna Cerčno in njega naprave, da je tu dolg. In vendar je tako. Našim občinskim starešinskim mogotcem se je menda potrebno zdelo, polovičarsko posnemati novodobnost večih mest, pravim polovičarsko, namreč z napravo dolga; to jim pa nikakor ne gre v glavo, da bi pa tudi v drugem, dobrem obziru posnemali mesta.

Vprašam: kaj se je dobrega storilo pod sedanjim starešinstvom, oziroma pod sedanjim županom? Občinske naklade so se potrojile; z upeljavo vžitinskega davka napravile so se poulične svetilnice, katere se prav dobro vidijo pri belem dnevu in mesečnej noči, redko kedaj pa v temnej noči; občinsko zemljišče se je večinoma pougradilo; občinski računi čakajo leta in leta rešitve; občinski pašniki so se menda pri nas že leta 1873 razdelili, tedaj že pred šestnajstimi leti, — pa vendar še nobeden posameznih lastnikov ni vknjižen, marveč so še vedno lastnina občine. Iz kakoršnih vzrokov po šestnajstih letih nismo še prišli posamični lastniki do pravice vknjižbe, to menda ve le gosp. župan sam, kakor bode menda tudi le sam odgovoren za mogoče posledice.

Pa naj bode zadosti o tem, tudi ni moj namen, da bi naše slav. starešinstvo stem opozarjal na nedostatke, ker to bi se reklo bob ob steno metati; tudi Bog ne daj, da bi se predznil mu kaj oporekati, kajti po menenju naših starašin ni dovoljeno davkoplačevalcu, da bi smel povpraševati o tem in onem, marveč naj bode hvaležen, da mu je smeti lepo, tiho in vdano davek plačevati.

Opozarjam Vas, davkoplačevalci, na bližajoče se občinske volitve, katere se bode — seveda — vršile, kadar se nekemu poljubi. Imenik volilcev je bil že v novembru preteklega leta na ogled predložen in vendar še sedaj ni sluha ne duha o njih, ker menda še ni volilni aparat do dobrega namazan.

Vi davkoplačevalci in občinarji pa se med saboj pogovorite, kake moze bote v prihodnje volili, ter izberite si le take moze, kateri imajo v resnici resno voljo, Vam breme naklad olajšati, ali če že to za sedaj ni mogoče, ki pa bodo vsaj imeli pravi razum za izročeno jim vodstvo. Če že plačujemo visoke naklade, hočemo pa, da se kaj stori. Prazen je tudi izgovor: Meni je vse jedno, naj volijo Petra ali Pavla.

Davkoplačevalec.

Domače vesti.

„Edinost“ slovensko politično društvo za Primorsko ima jutri v nedeljo ob 10 uri predpoludnem svoj letni občni zbor v prostorih „delalskega podpornega društva“. Nujna potreba je, da se gospodje člani v mestu in po deželi v obilem številu vdeležijo tega zbora. Ni nam treba praviti, da so postali jako kritični časi, kajti naval ptujstva na nas raste od dne do dne; poleg tega je ves notranji politični položaj tostranske državne polovice tako zmeden, da se morejo za nas stvari kar čez noč na slabše zasukat. Zato pa pridite vsi, da se pogovorimo o raznih stvareh in uredimo vojevanje svoje v prid narodnosti naše. Politično društvo bodi središče političnemu delovanju našemu, občni zbor pa bodi odsev vsega tega delovanja.

Tržaški namestnik vitez Rinaldini od-potoval je na Dunaj.

Za podružnico sv. Cirila in Metoda v Trstu daroval je gosp. Drag. Schmidt 1 gld. ker se ni mogel vdeležiti koncerta pevcev „delalskega podpornega društva“. V gostilni „Alla bella Facciada“ nabralo se je dne 10. t. m. 84 kr.

Za podružnico sv. Cirila in Metoda na Greti, oziroma za otroški vrt v Rojanu se je nabralo v veselej družbi v krčmi „pri društvu“ v Barkovljah dne 7. t. m. 1 gld. 5 kr. V pušici imenovane krčme se je nabralo do 8. t. m. 1 gld. 72 kr. za isti namen. — Vesela družba v Brišičkih 1 gld. 20 kr. in 20 kr. „na j b o v s o b o t o a l i v n e d e l j o“.

Volilo za družbo sv. Cirila in Metoda. Rajni župnik, čast. gosp. Peter Teran, v Srednji vasi Kočevskega okraja je v svojej oporoki volil 100 gld. družbi sv. Cirila in Metoda. Družba se bode blagega dobrotnika vedno hvalžno spominjala.

Pevsko društvo „Vesela“ v Skednju priredi jutri ob 7. uri zvečer veselico, kakor je razvidno na drugem mestu. Iz posebnih vzrokov bi želeli, da se tržaški Slovenci v obilej meri vdeležijo te veselice. Na svidenje torej v Skednju!

Pevsko društvo „Vesela“ v Skednju priredi jutri dne 13. aprila t. l. v velikej dvorani gospoda Matije Sancin-Vrba veselico s sledečim sporedom: 1. Godba: „Naprej!“. 2. Volarič: „Kviško bratje“, zbor. 3. Krilan: „Stara mati“, balada, deklamuje I. Gregorič. 4. I. pl. Zajec: „Zrinsko-Frankopanka“, zbor. 5. Igra: „Eno uro doktor“. 6. Mayer: „Tičica gozdna“, četverospjev. 7. Ples in prosta zabava. — Ustopnina k veselici 30 nvč., k plesu 30 nvč. Začetek veselice ob 7. uri zvečer in traja do 3. ure popolnoči. K obilnej vdeležbi uljudno vabi ODBOR.

Pevsko društvo „Zarja“ v Rojanu priredi svoj II. občni zbor v nedeljo dne 20. t. m. v prostorih gostilne g. F. Košute.

Redni občni zbor „delalskega podpornega društva“ sklican je za dan 4. maja t. l.; v katerih prostorih se bode obdrževal, objavi se pozneje. Odbor tega društva nas je naprosil, da za sedaj to priobčimo udom društva. Ob enem se javlja, da bodo računi za leto 1889. začetkom prihodnjega tedna izloženi na ogled v društvenih prostorih. Da je občni zbor tako pozno sklican vzrok je ta, ker se odbor vsak čas nadeja, da mu oblastnija dopslje nova, ministerstvu v potrjenje predložena pravila.

Tržaški mestni svet imel je dne 9. aprila t. l. na večer svojo tajno sejo, pri kateri so obravnavali razne osebne stvari.

Nadomestne volitve za mestni zbor Ljubljanski vršile se bodo kmalu. Volilni shodi so slabo obiskani. Naravno je, da zanimanje ni toliko, kakor je bilo nekdanj, ko se je bilo boriti z ljutimi nemškutar-skimi protivniki, a vendar ne moremo odobravati apatije volilcev. Ljubljana kot središče Slovenije ima vršiti tako važno zadačo, da bi se morali vsi volilci živo zanimati za nje vsestranski razvoj. Zanimanje ob volitvah je pa naravno merilo o zanimanju občinstva za mestni interes.

Iz Ljubljane se nam piše: Kako žalostne so naše razmere, vidite najbolje iz tega, da se mej kandidati za dopolnilno volitve v mestni zbor „sans gene“ imenuje in predlaga doktor Škrnecelj, mož, ki je nekdanj v Postojini kot dr. Deu-adjutant strastno nemškutar in bil hujši, nego pristni Nemci. Ali ni nikoga v Postojini, ki bi napisal par poglavij o njegovem bivanju v Postojini? V označenju njegovih kandidatskih vrlin v narodnem in tudi v drugem oziru bilo bi to ne samo poučno, ampak tudi koristno. Za stranko, ki nema drugega kandidata, je to pač jako žalostno spričevalo.

Uzorna žena. Iz Goriške okolice doposlala nam je nedavno vrla slovenska žena pismo, govoreče o Goriških razmerah. Pisma tega nismo priobčili, da se nam ne

bi očitalo, da netimo prepri. Ta žena nam zopet nastopno piše: Oprostite, da se zopet oglašam. Ako bi ne bila prepričana, kako se potegujete za ženski spol, gotovo bi si ne upala, Vam svoje čute izraziti. Večkrat sem mislila: Kaj pomaga, ako sama čutiš, sama trpiš, a nikdo o tem ne ve. Pravijo, da je človeku laglje, ako svoje srce olajša. Trpim pa veliko, gosp. urednik in rada bi kaj koristila; ali ženska je le ženska in more prav malo v tem oziru. Britka osoda me je zanesla med pollaščne Slovence in med rojene Slovenke, ki se sramijo svojega materinega jezika. Oh! kako to boli! Koliko se trudim, da bi jih prepričala, da bi svoj narod ljubile in svoje otroke vzgajale v materinem jeziku! In katerega čutečega človeka bi to ne bolelo, ko vidi Slovenko, ki še laški ne zna, blebetati v tujem jeziku se svojim nežnim otrokom? Kako more taka mati vzgajati dobre kristijane, ko niti sama ne zna moliti v jeziku, v katerem otroke uči?! To liberalstvo naj popravijo oni gospodje, ki so med Slovenci liberalstvo znašli; tu naj zatrejo smrtonosni kal, ki v pogubo našo čvrato poganja! Mati naj uči otroka moliti v istem jeziku, v katerem se je ona sama učila; drugače nas bo zares „liberalstvo“ ugonobilo. Čitala sem v nekej knjigi „Hrvatske Matice“ o nekej gospe, katera je po vsej sili hotela biti Madžarica. Nek rodoljub jo vpraša: „Prosim gospa, v katerem jeziku Vas je Vaša mati učila moliti?“ Gospa se je obotavljala in ni hotela dati odgovora; slednjic je vendar priznala, da v hrvatskem. Po tem jo je zopet vprašal: „pa Vaši dedje, v katerem jeziku so molili?“ Priznati je morala, da v hrvatskem. Gospod jej reče na to v očitajočem glasu: „In Vi se prištevate Madžaricam! Res je, kakor pravite gospa, da smo ubog narod; ali ubogi smo, ker se nam izneverjajo take žene!“ In to je gospo spreobrnilo, da je začela ljubiti svoj materini jezik. To, gosp. urednik, sem mislila zadnjic, da bi se dalo popraviti napake med našim ljubljenim ženstvom. Učiti jih moramo ljubiti svoj narod in to je naloga vsakega zavednega Slovenca, posebno pa že zavednega ženstva. Z milo besedo se več opravi, nego s pretenjem in grozenjem; o to sem se preverila čestokrat. Zatoraj, gosp. urednik, ne gledajte, kdo Vam piše, temveč, koj Vam piše. Ako Vam je ljubo, Vam hočem še pisati; vsaj lahko dobro sprejmete, a slabo zavržete. Jaz bi ne pisala, ali prevelika ljubezen do naroda me k temu sili: rada bi, da bi naše ženstvo živo čutilo, kakor jaz čutim; potem se nam ni bati pogina. V to nam pomoz Bog! (Ljubo nam bo, ako nam pišete; ali prosimo Vas, da se izogibljete, kolikor mōči, osobnostim. Op. vredništva.)

„Pro patria“ in njeni pevc. Minoli ponedeljek popoldne zbrali so se slavnoznan Gretaški renegatski pevc v gostilni „pri rumenej hiši“ v Barkovljah. Za seboj so privabili tudi nekoliko znane sodrge, da jim je ploskala in ropotala. Peli so zija-lasto in hripavo, in videti je bilo, da se laško petje kraškimi ustam toliko podaja, kakor kravi sedlo. Bližnje kraške stene, obdajajoče omenjeno gostilno, so bile neki sramote rudeče. Mi bi te lahonske zape-ljane sodrge sploh ne omenjali, ako bi nas srce ne bolelo, da se mej njimi nahaja tudi nekoliko mož, ki bi bili svojim soro-jakom-okoličanom lahko v vzgled, ako bi hoteli spoznati krivo pot, na koje so kre-nili, ter bi se pridružili ostalim vrlim mla-deničem Barkovljanskim in Rojankim, kateri so si osnovali lepi pevski društvi, v kojih se vadijo krasnemu slovanskemu narod-nemu in cerkvenemu petju. Nesramna čenča „Il Piccolo“, znan radi svoje nezna-čajnosti in nemoralnosti, je koj vporabil to priliko, ter o Gretaških lahonskih pevcih napisal laskavo pohvalo, spodbujajoč tudi ostale okoličane, da posnemajo gretaške renegate. Možak, tržaški Lah, ki je ta večer slučajno poslušal laško petje sloven-skih nezavednih okoličanov, pravil nam je,

da se mu je isto — studilo; osobito je pa grajal obnašanje teh narodnih pokvek, ki so nekda zajedno krepko zabavljali na slovenski jezik in petje, ter blatili svojo materinščino. „Kdor ne spoštuje se sam, podlaga je tujčevaj — peti!“ V nedavnej prihodnosti bode iste Gretaške kukavice skusile resnico teh besedij. — V Barkovljah so pa isto popoldne prepevali pevc društva „Zarja“ slovanske napeve, ter želi občno pohvalo.

O Gretaških italijanskih pevcih nam nekdo drugi piše: Zgodovina zapiše s črno barvo imena izdajalcev — izdajalce svojega rodu kolnejo še pozni rodovi. Stoletja ne izbrisejo madeža odpadništva. To naj si zapomnijo ti Gretaški pevc! — Uprav oni dan pa smo izvedeli, da tamošnje (Barkovljansko) pevsko društvo „Adrija“ vrlo napreduje. Pevcev in pod-pornih udov je že bli z o 90 in posebe še ženski oddelek, kateri broji čez 30 deklet. — Mi želimo, da bi domači veljaki še bolj podpirali to važno društvo. Obžalujemo pa, da „Adrija“ nema do sedaj ni-jednega ustanovnika, dasi se v to plača enkrat za vselej samo 10 gld. — Mi ven-dar mislimo, da se najde kdo v Trstu ali v okolici, da bi pristopil kot ustanovnik k vrlej „Adriji“. To bi bilo jako potrebno, ker vidimo, da se nasprotniki naši tudi na pevskem polju okolice začeli hudo na nas pritiskati.

Tržaško katoliško društvo priredi dne 27. t. m. slovesno procesijo v Rie-m a n j e. Natančneje podatke bomo pri-občili, ako jih poizvemo pravočasno.

Delalski shod bode zopet prib. nedeljo popoldne v Miljah. Posvetovali se bodo delalci o razklicanju dne 1. maja za de-lalski praznik.

O odpravi svobodne luke pišejo stari „Presse“ iz Trsta: Po trgovinske zbornici postavljena komisija, katerej je nalog, da prouči za odpravo svobodne luke v Trstu in Reki potrebno izvršilno postavo, predlo-žila je že rečenej zbornici svoje predloge. Reška trgovinska zbornica doposlala je našej zbornici one premembe na izvršilnej postavi, katere želi ogrski trgovinski mi-nister. Reška zbornica prosi Tržaško, da ta poslednja podpira rečene nasvete pri avstrijskej vladi. Komisija priporoča, da se ugodi želji Reške zbornice. Tržaška zbornica se bode te dni bavila o nasvetih komisije in bode naše trgovinsko ministerstvo kmalu v rokah imelo želje te zbornice.

Odpust delalcev. Ladijetesalnica pri sv. Roku poleg Milj bode še tekom tega me-seca odpovedala delo kacim 200 delalcem.

Umrlijost v Trstu. Od nedelje, 30. marca do sobote 5. aprila umrlo je 40 možkih in 32 ženskih oseb; skupaj torej 72. V tem tednu lanskega leta umrlo je 89 oseb.

Poboj na Proseku-Kontovelju. Še vedno trajajo mej mladino raznih vasi prepiri, koji dosežejo svoj vrhunec, kader jej vino raz-greje glavo. Čestokrat iz majhnega zbesedičenja nastane velik prepir in poboj. Enako se je zgodilo minolo nedeljo mej nekate-rimi Kontoveljci in Prosečani. Istega dne ob 5. uri pop. se je vnel v gostilni udove Marijane Milič nedaleč od Proseka pretep mej nekaterimi mladeniči iz Proseka in Kontovelja. Zadnji so bili našeckani. Isti večer nahajala sta se 21leten Josip Verša in 20leten J. Pertot v nekej gostilni na Kontovelju. Ko so nekateri Kontoveljci zvedeli o pretepu v gostilni Marijane Milič, — ne ve se iz kacega vzroka — prijeli so omenjena Prosečka fanta, ter ja hudo nabili. Ko sta zadnja proti 9. uri pobirala kopita proti domu, naletela sta na poti na necega 24letnega Jakoba Stoka, kojega sta v družbi s tremi družimi fanti meni nič tebi nič naklestila. Stoka ostal je v nesvesti na potu. Napadalce je žendar-merija zaprla, ter si zabilježila tudi imena napadnikov Verše in Pertota. Pretepeni Stoka je nekda hudo poškodovan. Žalostno!

Tatova sta pokušala ulomiti v magazin za kavo firme Friderik Löwy v via Sta-

dion. Nekdo je njih namero zapazil ter opozoril redarje na ta dva tička. Redarji so tekli za tatovi do Via del Ronco, ali žal, uzmoviči imeli lahnejše pete, nego čuvarji javnega reda.

Narodne pripovedi v Varaždinu in okolici. Sakupio Matija Kračmanov Valjavec. Tako je napis knjigi, katera nam je večeraj došla. Gospod pisatelj nameraval je izdati večje število pripovedek iz Hrvatske, Štajarske in Kranjske, da se je oglasilo zadostno število naročnikov. Ker pa ni bilo tako, objavil je samo pripovedke iz Varaždinske okolice. Knjigo je izdala „knjižara dioničke tiskare“ v Zagrebu.

List „La nazione italiana“, čigar izdajanje in namere smo predzadnjič označili, je avstrijska vlada v Avstriji prepovedala, „Indipendente“ se po svoji navadi tej prepovedi jako čudi.

RAZNE VESTI.

Iz muzeja orožja na Dunaji vkradli so ono maršalsko palico, katero je cesar leta 1850. kot častno darilo poklonil maršalu Radetzkiju.

Velikanska ustanova. Češki državni in deželni poslanec, stavbeni svetnik Josip Hlavka, ki je nedavno daroval 200.000 gld. za češko akademijo znanosti, daroval je zopet velikansko svoto 500.000 gld. za osirotele in zanemarjene otroke. Gospod Josip Hlavka uporablja sploh svoje veliko premoženje za dobrodelne namene. Slava temu uzoru rodoljubja in človekoljubja! Narod češki more se šteti srečnega, da se mu rode taki sinovi.

Oporoka grofa Potockega. Da si je grof Artur Potocki določil universalnima dedičema svojega velikanskega premoženja svoji hčeri Ano in Rožo, vendar je glavni dedič pa grof Andrej Potocki, brat umrlega, ki je bil ataše avstrijsko-ogrškega poslanstva v Parizu in Madridu, kajti ta podeduje posestva Krzeszowice, grofijo Tenczynek z velikimi premogovniki in približno 7 milijonov gotovine. Hčeri pa dobila ostala posestva, le da imate sestrama umrlega izplačevati po 100.000 goldinarjev. Izvršiti ima oporoko grofov tajnik Kluczycki, ki dobi še 50.000 gld. in polovico lastninske pravice na tiskarni „Czas-a“.

Anarhistično gibanje na Dunaju. Glavno mesto naše države bilo je minole dni pozorišče hude rabuke in nevarnih izgredov. Že koncem minolega tedna odpovedali so delo zidarji; pravi nemiri vršili so se pa stoprav v torek večer. Proti 6. uri popol. se je zbrala v Neulerchenfeldu na tisoče broječa množica delalcev in družih pohajčev, ter jela divjati po ulicah kričoč: „Proč z Judi“. Množica je zmirom bolj naraščala, kajti prihajali so delalci iz tovarn, ter se jej pridružili. Opominov redarjev ni hotela poslušati, radi česar so zadnji streljali v zrak v znak nevarnosti. Ko so redarji izvlekli svoje sablje je sodrga še bolj zdvijala, ter jela stražo kamnjati, ter nekatere hudo ranila. Tedaj je isrednikom pogum zrastel; vdrli so v prodajalnice židov, ter tu razbijali in rzasajali, ter pometalo robo na ulico. En del je vdrl v žganjarije, ter se tu opijanil, ter raztočil žganje po tleh. V nekež žganjarnici so celo raztočili žganje, ter ga potem zažgali, da je nastal hud požar. Razun tega pobijali so okna na hišah, lučali v mimoidoče tramvaje in kočije; podrli so celo neko postajo javne straže. Stoprav vojaki, kojih je izšlo dve eskadri konjice in dva bataljona pehote, napravili so mir proti 10. uri po noči. Zaprli so 37 izgrednikov; ranjenih je več civilistov in 10 stražnikov. Izdal se je ukaz, da se morajo v Neulerchenfeldu ob 8. uri zvečer zapreti hiše, ob 9. pa gostilne in kavarne. Predvečeranjem se je 3000 zidarjev zopet povrnilo na delo.

Barbarstvo v nemških ječah. Iz nedavno izišle K. Krohnejeve knjige „Lehr-

buch der Gefängnis-kunde“ izvemo prav zanimive stvari. Dočim je kazen pretepa vanja tudi kot disciplinarna kazen po avstrijskih ječah in po ječah družih južnonemških držav odpravljena, je ista v srednji in severni Nemčiji še vedno v polnem cvetu. Obstojte celo predpisi, kako se mora nakladati batine in kaki instrumenti se imajo v to porabljeni. Na Saksonskem uporabljajo en centimeter debelo in 80 do 90 centimetrov dolgo palico. Na Pruskem rabijo iz usnatih izrezkov spleten, en meter dolg bič. Maksimalno število udarcev je na Meklenburškem 25, na Saksonskem 30 in na Pruskem 60. Nakladajo jih pa tako, da „bei ordonanzmäßigen Zuschlägen“ (prevesi ne moremo, ker nemamo pravega pojma o tej operaciji) po petem vdarcu koža počne in da vsak sledeči vdarec zadene v krvavečo tvarino. Po nekaterih krajih Nemčije je poleg batin še drugo disciplinarno sredstvo v rabi, namreč takozvani „Lattenarrest“. Tla tega zapora prepredena so s trivoglatimi koli, katerih špičasta stran je obrnjena navzgor; kaznjence ima na sebi samo odelo iz platna in nogovice. Na „dobrodušnem“ Saksonskem so tudi stene take celice garnirane s takimi trivoglatimi koli. Take stvari se nam bi zdele neverjetne v Nemčiji, kjer se neki kultura in humanost kar v potokih zlivati, da ne bi bil vir naš avtenitičen. Zato pa, vi klevetniki Rusije: pred svojim pragom pometajte!

Tudi čevljarji. V Londonu so čevljarji napovedali strajk. Kacih 15.000 čevljarjev je že odpovedalo delo.

Gospodarske in trgovinske stvari.

Borza.

(Konec.)

Glavnim vzrokom sedanjih kartel navajajo takozvano politiko zaščitne carine (Schutzollpolitik). Kartele so neposredne posledice te politike. Vsakakor pa zaščitna carina ugaja in pospešuje stvaritev novih kartel. Zaščitna carina je namreč ona, koja uvede kaka država, težje obdačujoč nekatere izdelke svojih dežel, hoteč s tem doseči, da se isti izdelki ne uvažajo od drugod. V Avstriji je n. pr. železna obrt jako razvita, tako, da nemajo avstrijski podaniki potrebe tujih železnih izdelkov, kajti pomagamo si lahko sami. Da država prepreči uvažanje inostranskih železnih izdelkov, naložila je na iste visoko carino ali colnino, da jim zapre pot v deželo.

Ali uprav s to okolnostjo se kartela lahko najboljšje okoristi. Lehko namreč domače izdelke jako drago razprodaja, samo da cene istim neso tako visoke, da ne bi jih mogel tuji obrtnik, plačavši colnino in vozne troške, cenejše uvažati. Tako n. pr. kak železen predmet, tehtajoč 100 kg., v inozemstvu stane 15 f. ter se mora isti predmet predno pride v Avstrijo obdačiti z 10 f. colnine; isti predmet moral bi se, Avstriji pridelan, prodajati za 15 f. a kartela tega ne dopusti temveč, prodaje ga n. pr. po 24 f., kajti tako še zmirom tekmuje z inostranskim, koji se mora odajati za 25 f. — Iz tega je razvidno, da kartele čestokrat škodijo razvitku zaščitne politike domačih izdelkov. Opazili so, da se od l. 1887 sèm cena raznim proizvodom vedno večja, v tem ko so ti l. 1886 stali jako nizko. Enako nenadno povišanje cen se je opaževalo tudi od l. 1850—76. Tudi zadnja tri leta so bile cene jako nestalne; že koncem l. 1887 se je sklenilo več kartel za baker, cin, sladkor, kavo itd. Očividno je, da proizvođaletji (producenti) teh produktov sami nastojajo, da vzdrže cene njih proizvodom čim višje možno ter se okoristijo. V to jim pomagajo posebno kartele. Zadržajo se tedaj lahko velike koristi za trgovino in gospodarstvo, kajti, ako se rabijo umno in previdno, branijo, da cena raznim pridelkom preveč ne pada ali raste. Čestokrat se pa zlorabijo in so trgovini in občinstvu sploh v kvar. Kartele lahko uničijo smoter in namen zaščitne

carine, pod čije varstvom se razvijajo, ako preveč obtežujejo konsum v domačih deželah. Zaščita domače obrtnosti pospešuje in goji na tak način obdačevanje konsumentov ali samovoljno podraževanje za življenje potrebnih stvari.

Enake kartele — ne da bi obrtnosti, nje razvitku in razvijanju trgovine in prometa ugajale in koristile — jim škodijo. Tako je n. pr. železniška kartela v veliko kvar gradenju železnice, kajti samovoljno podražuje železo, v to potrebno.

Kartela slabi tudi izvoz domačih izdelkov v inozemstvo. Nemčija je minole leto to dobro izkusila pri industriji železa. Ako se v notranjih, domačih deželah cene raznim izdelkom samovoljno povišavajo, isti izdelki se v inozemstvu ne morejo razpečavati, kajti zadnje vdobiva enacih izdelkov od drugod po nižjih cenah. Na Nemškem se je celo dogodilo, da so tuje svoje blago uvažali v deželo ter je prodajali cenejše od domačih producentov, čeprav so morali predno plačati od njega visoko colnino in vozino. Temu so bile krive previsoke cene, prouzročene po karteli.

Videč škodo, ki je prihajala od tod, jeli so dajati eksportentom neka darila ter storili neko čudno kombinacijo, po kateri bi cene blagu za izvoz morale biti višje, nego na domu. Domači konsument, plačujoči državljani moral bi trpeti škodo v prid brezvestnim kartelistom.

Ali kartele koristijo malo celo vdeležnikom. Vsaka kartela, katera si ni vstvarila nekak monopol (kakor n. pr. sè živim srebrom, petrolijem) vabi druge konkurente na tekmovalje, iz česar se izcimi konkurenca in osciliranje cen. Enaka brezvestna spekulacija je lahko jako nevarna vdeležnikom, posebno mejnarodnih kartel. Zadnji nema vspeha, ako se poprej ni omejilo proizvajanje ter cene pridelkom ne rasejo. Ako se proizvajanje ne skrči, rasejo neznansko hitro zaloge kartelne zveze, dokler kartela jih ne more več sprejemati. Tedaj cena nenadno pada in kartela mora škodo trpeti. Enak krah doživela je lansko leto zveza za turščico in Magdenburška kartela za sladkor. Posledice kartel so večkrat osodepolne za posamičnike in družtvo sploh. Ker so kartele v tesnej zvezi z borzno manipulacijo, postanejo sčasoma občno opasne, radi česar se države že začele misliti, kako bi to zlo omejile.

S tem smo na kratko povedali nekoliko potrebnijih stvari o borzi in nje poslovihi. Iz rečenega, dragi čitatelj, posebno pa trgovec in kmet, lahko spozna kolike važnosti je ta institucija za narodno ekonomijo in za trgovino, zajedno je pa tudi jako nevarna za onega, ki se, nevedeč, vpleta v njene poslove. L—n.

Tržno poročilo.

Cene se razumo, kakor se prodaje na debelo blago za gotov denar.)

	Cena od for. do for.
Kava Mocca	100 K. 132.— 134.—
Rio biser jako fina	— — — — —
Java	124.— 126.—
Santos fina	111.— 112.—
— srednja	107.— 108.—
Guatemala	115.— 117.—
Portorico	133.— 135.—
San Jago de Cuba	136.— 137.—
Ceylon plant. fina	131.— 133.—
Java Malang. zelena	118.— 120.—
Campinas	— — — — —
Rio oprana	— — — — —
— fina	111.— 112.—
— srednja	105.— 106.—
Cassia-lignea v zabojih	29.50 30.—
Macisov cvet	420.— 430.—
Inger Bengal	21.— 22.—
Papar Singapore	65.— 66.—
Penang	56.— 57.—
Batavia	55.— 56.—
Piment Jamaika	39.— 40.—
Petrolej ruski v sodih	100 K. 7.75 —
— v zabojih	9.— —
Ulje bombaž amerik.	35.— 36.—
Leece jedilno j. f. gar.	41.— 42.—
dalmat. s certifikat.	44.— 45.—
namizno M.S.A. j. f. gar.	53.— 54.—
Aix Vierge	64.— 66.—
— fino	60.— 62.—
Rošči pulješki	7.50 7.75
dalmat. s cert.	— — — — —
Smokve pulješke v sodih	— — — — —
— v venih	13.— —
Limoni Mesina	zaboj 4.— 4.50
Pomeranče sicilijanske	4.25 4.50
Mandlji Bari la	100 K. 93.— 94.—
dalm. la, s cert.	96.— 97.—
Pignolli	69.— 71.—

Riž italij. najljineji	18.50 19.—
— srednji	17.— 17.50
Rangoon extra	15.25 —
— la	13.25 —
— ila	12 —
Sultanine dobre vrsti	34.— 38.—
Suho grozdje (opasa)	20.— 20.50
Cibebe	20.— 21.—
Slaniki Yarnooth	sod — — —
Polenovke srednje velikosti	33.— —
— velike	— — —
Sladkor centrifug. v vrečah	100 K. 31.50 —
certifikat.	— — —
Fašol Coks	9.50 —
Mandeloni	8.75 8.50
svetlorudeči	8.75 —
temnorudeči	8.50 —
bohinski	9.— —
kanarček	9.— —
beli, veliki	9.50 —
zeleni, dolgi	7.— —
— okrogli	6.25 —
mešani, štajarski	6.25 —
Maslo	93.— 95.—
Seno konjsko	2.— 3.20
— volovsko	2.10 3.30
Slama	3.— 3.90

Dunajska borza

11. aprila.

Enotni drž. dolg v bankovcih	gld 88.90
— v srebru	88.90
Zlata renta	110.50
3/4 avstrijska renta	103.—
Delnice narodne banke	339.—
Kreditne delnice	302.20
London 10 lir sterlin	119.—
Francoski napoleonori	9.44
C. kr. cekini	5.64
Nemške marke	18.40

Poizvedeti je treba. Mitterbach, pri Annabergu (Nižje Avstrijsko). Proti silnemu kataru v želodcu, ki me je mučil, upotrebeval sem razna sredstva; toda zapisana zdravila neso mi prinesla olajšanja. Po časopisih sem izvedel o Riharda Brandta švicarskih kroglicah in po nadaljevanem vžitku teh kroglic sem zdravel. — Tako je moja žena trpela na bolečinah v glavi in je po tih kroglicah ozdravela. Priporočil sem Vaš preparat tudi drugim v želodcu bolnim, kateri mi isto tako poročajo o izvrstnosti švicarskih kroglic (1 škatljica 70 kr. po lekarnah). Ivan Bogoljub Waldner, šolski vodja. (Podpis potrjen). Treba je biti pozorni, da se dobi prave lekarnarja Riharda Brandta švicarske kroglice z belim križem na rudečem polju, in ne kako ponarejenje.

FILIJALKA

C. kr. priv. avstr. kreditnega zavoda za trgovino in obrt v Trstu.

Novci za vplačila.

V vredn. papirjih na	V napoleonih na
4-dnevni odkaz 2 1/2%	30-dnevni odkaz 2%
8- 2 3/4%	3-mesečni 2 1/2%
30- 3%	6- 2 1/2%

Vrednostnim papirjem, glasečim na napoleone, kateri se nahajajo v okrogu, pripozna se novo borestna tarifa na temelju odpovedi od 17. novembra, 21. novembra in 13. decembra.

Okrožni oddel.

V vredn. papirjih 2% na vsako svoto. V napoleonih brez obresti

Nakaznice

za Dunaj, Prago, Pešto, Brno, Lvov, Tropavo, Reko, kakor za Zagreb, Arad, Bozen, Gradec, Hermanstadt, Inomost, Celovec, in Ljubljano — brez troškova

Kupnja in prodaja

vrednostij, diviz, kakor tudi vnovčenje kuponov 24-7 pri odbitku 1/100 provizije.

Prodajmi.

Na jamčevne listine pogoji po dogovoru. Z odprtjem kredita v Londonu ali Parizu, Berlinu ali v drugih mestih — provizija po pogodbi.

Na vrednosti obresti po pogodbi.

Uložki v pohrano.

Sprejemajo se v pohrano vrednostni papirji, zlat ali srebrni denar, inozemski bankovci itd. — po pogodbi.

Trst, 17. februarja 1890.

7-24

Nič več kašlja!

PRSI ČAJ

napravljen po lekarničarju

G. B. ROVIS
v Trstu, Corso 47

ozdravi vsak kašelj, še tako trdovraten, kakor to spričujejo mnoga naročila, spričevala in zahvale, ki dohajajo od vseh strani in pa uspehi prvih tuk. zdravnikov.

Ta čaj je sestavljen iz samih rastlin in čisti kri; ima dober okus in velja en zavoj za 8 dni 60 nvč.

Omenjena lekarna izdeluje tudi pile za prestenje života in proti madronu iz soka neke posebne rastline, katerih uspeh je velik, posebno pri zaprtjem truplu, želodčnih boleznih itd. in se lahko uživajo o vsakem času brez obzira na dijeto. Ena škatlja velja 30 nvč.

Plašter in tudi tinktura proti kurjim očesom in debeleži kože — cena 3 plaštov za kurja očesa 20 nvč. — Ena steklenica tinkture 40 soldov.

Edina zaloga v Trstu v lekarni ROVIS, v Gorici v lekarni Cristofolletti in Pontoni. 9-12

V tej lekarni govori se tudi slovenski.

